

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS
2004 m. birželio 17 d. *

Byloje C-30/02

dėl *Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa* (Portugalija) pagal EB 234 straipsnį Teisingumo Teismui pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą šio teismo nagrinėjamoje byloje tarp

Recheio — Cash & Carry SA

ir

Fazenda Pública/Registo Nacional de Pessoas Colectivas,

dalyvaujant

Ministério Público,

dėl Bendrijos teisės išaiškinimo nepagrįstai sumokėtų sumų susigrąžinimo srityje,

* Proceso kalba: portugalų.

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann, teisėjai A. La Pergola ir S. von Bahr (pranešėjas), R. Silva de Lapuerta ir K. Lenaerts,

generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sekretorė M. Múgica Arzamendi, vyriausioji administratorė,

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

- *Recheio — Cash & Carry SA*, atstovaujamos *advogados* C. Teixeira Osório de Castro ir J. Vieira Peres,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Fernandes ir A. I. Pinto,
- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A. M. Alves Vieira ir R. Lyal, padedamų *advogado* N. Castro Marques,

susipažinęs su teismo posėdžio pranešimu,

išklausęs 2003 m. lapkričio 13 d. posėdyje *Recheio — Cash & Carry SA*, atstovaujamo *advogados* J. Vieira Peres, P. Sousa Machado ir M. Fontaine de

Campos, Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Fernandes, padedamo *advogado* C. Baptista Lobo, bei Komisijos, atstovaujamos A. M. Alves Vieira ir R. Lyal, pareikštas žodines pastabas,

susipažinęs su 2003 m. gruodžio 11 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 2001 m. gruodžio 27 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2002 m. vasario 4 d., *Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa* pagal EB 234 straipsnį kreipėsi dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, pateikdamas tris klausimus dėl Bendrijos teisės išaiškinimo nepagrįstai sumokėtų sumų susigrąžinimo srityje.

2 Šie klausimai kilo nagrinėjant bylą tarp *Recheio* — *Cash & Carry SA* (toliau — *Recheio*) ir *Fazenda Pública/Registo Nacional de Pessoas Colectivas* (Valstybės biudžetas/Nacionalinis juridinių asmenų registras) dėl *Recheio* pagal 1989 m. gegužės 22 d. nutartimi Nr. 366/89 (1989 m. gegužės 22 d. *Diário da República I*, A serija, Nr. 117) patvirtinto Nacionalinio juridinių asmenų registro mokesčių tarifų lentelės 3 straipsnio 4 dalį sumokėto registracijos mokesčio grąžinimo.

Pagrindinė byla ir teisinis pagrindas

- 3 1997 m. lapkričio 5 d. Lisabonoje *Recheio* notariškai patvirtintu dokumentu padidino savo įstatinį kapitalą nuo 100 milijonų PTE iki 1 milijardo PTE.

- 4 1998 m. kovo 4 d. šį kapitalo padidinimą *Recheio* užregistravo Nacionaliniame juridinių asmenų registre. Tą pačią dieną pagal Nacionalinio juridinių asmenų registro mokesčių tarifų lentelės 3 straipsnio 4 dalį iš jos buvo pareikalautas 2 251 000 PTE dydžio registracijos mokestis, kuris sumokėtas tą pačią dieną.

- 5 2001 m. liepos 11 d. *Recheio* pateikė ieškinį *Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa* dėl teisės į 2 250 000 PTE gražinimą pripažinimo. Ji teigė, kad registracijos mokestis buvo surinktas pažeidžiant Bendrijos teisę, konkrečiai – 1969 m. liepos 17 d. Tarybos direktyvos 69/335/EEB dėl netiesioginių mokesčių, taikomų kapitalui pritraukti (OL L 249, p. 25) 10 straipsnio c punktą ir 12 straipsnio 1 dalies e punktą.

- 6 Šiame ieškinyje *Recheio* rėmėsi Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią mokesčiai už kapitalo bendrovės įstatinio kapitalo padidinimo registravimą Nacionaliniame juridinių asmenų registre, jeigu jie yra mokesčiai direktyvos prasme, iš principo draudžiami pagal Direktyvos 69/335 10 straipsnio c punktą (žr., *inter alia*, 1999 m. rugsėjo 29 d. Sprendimą *Modelo*, C-56/98, Rink. p. I-6427 ir 2000 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *IGI*, C-134/99, Rink. p. I-7717, 25 punktą).

- 7 *Tribunal Tributário de Primeira Instância* šį *Recheio* ieškinį perkvalifikavo į ieškinį dėl panaikinimo. Jo manymu, tas ieškinys turėjo būti pareikštas per 90-ies dienų terminą, skaičiuojamą nuo „savanoriško mokesčių sumokėjimo termino pabaigos“ pagal *Código de Processo Tributário* (Mokesčių proceso kodeksas, toliau – CPT), patvirtinto 1991 m. balandžio 23 d. Įstatymu-dekretu Nr. 154/91 (1991 m. balandžio 23 d. *Diário da República I*, A serija, Nr. 94) 123 straipsnį, kurį šiuo metu atitinka *Código de Procedimento e Processo Tributário* (Mokesčių proceso ir mokestinių ginčų kodeksas, toliau – CPPT), patvirtinto 1999 m. spalio 26 d. Įstatymu-dekretu Nr. 443/99 (1999 m. spalio 26 d. *Diário da República I*, A serija, Nr. 250) ir iš dalies pakeisto 2001 m. birželio 5 d. Įstatymu Nr. 15/2001 (2001 m. birželio 5 d. *Diário da República I*, A serija, Nr. 130), 102 straipsnis.
- 8 *Tribunal Tributário de Primeira Instância* pastebėjo, kad 90 dienų terminas ieškiniai dėl panaikinimo pareikšti neturi būti, visų pirma, mažiau palankus negu terminai, kurie taikomi nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams dėl grąžinimo; antra, dėl tokio termino pagal Bendrijos teisę suteiktų teisių įgyvendinimas neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas.
- 9 Jis konstatavo, kad nagrinėjamas terminas taikomas visiems veiksams, susijusiems su mokesčių surinkimu, neatsižvelgiant į tai, ar jie grindžiami Bendrijos, ar nacionaline teise.
- 10 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreipėsi į Teisingumo Teismą pateikdamas šiuos klausimus:

„1. Ar Bendrijos teisė draudžia valstybei narei nustatyti 90 dienų senaties terminą, skaičiuojamą nuo savanoriško sumokėjimo termino pabaigos, ieškiniams dėl

pažeidžiant Bendrijos teisę surinktų mokesčių grąžinimo, jei dėl to teisės į grąžinimą įgyvendinimas taptų pernelyg sudėtingas?

2. Jeigu atsakymas į pirmą klausimą yra teigiamas, koks minimalus terminas yra suderinamas su šiuo draudimu dėl pernelyg didelio sudėtingumo?

3. Arba – kokie yra šio termino nustatymo kriterijai?“

Dėl prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį

11 Po generalinio advokato išvados *Recheio* pateikė prašymą, kurį Teisingumo Teismo sekretoriatas gavo 2004 m. sausio 23 d., dėl žodinės proceso dalies atnaujinimo. *Recheio* tvirtina, jog generalinis advokatas savo išvadą grindė aiškiai netinkamu Portugalijos teisės aiškinimu, kad ginčijamas senaties terminas buvo ne 90 dienų, bet penki su puse mėnesio.

12 Šiuo atveju primintina, jog pagal Darbo reglamento 61 straipsnį Teisingumo Teismas savo iniciatyva, generalinio advokato pasiūlymu ar šalių prašymu gali priimti nutartį dėl žodinės proceso dalies atnaujinimo, jeigu jis mano, kad žodinė proceso dalis nebuvo pakankamai aiški arba kad byla turi būti sprendžiama remiantis šalių nesvarstytu argumentu (žr., *inter alia*, 2002 m. sausio 18 d. Sprendimo *Philips*, C-299/99, Rink. p. I-5475, 20 punktą; 2002 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Hirschfeldt prieš AEE*, C-184/01 P, Rink. p. I-10173, 30 punktą ir 2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Schilling ir Fleck-Schilling*, C-209/01, Rink. p. I-13389, 19 punktą).

- 13 Nesant nė vieno iš abiejų minėtų atvejų šioje byloje, Teisingumo Teismas mano, kad nebūtina priimti nutartį dėl žodinės proceso dalies atnaujinimo. Todėl prašymas dėl tokio atnaujinimo atmestinas.

Dėl prejudicinių klausimų

- 14 Šiais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Bendrijos teisės veiksmingumo principas nedraudžia prašymui grąžinti pažeidžiant Bendrijos teisę surinktą mokesčių nustatyti naikinamąjį 90 dienų terminą, skaičiuojamą nuo tokio mokesčio savanoriško sumokėjimo pabaigos.
- 15 Reikia priminti, kad iš esmės valstybės narės turi grąžinti pažeidžiant Bendrijos teisę surinktus mokesčius (žr. 1997 m. sausio 14 d. Sprendimo *Comateb ir kiti*, C-192/95–C-218/95, Rink. p. I-165, 20 punktą).
- 16 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas daugeliu atvejų yra pastebėjęs, kad nepagrįstai sumokėtų mokesčių grąžinimo klausimas skirtingose valstybėse narėse ir net tos pačios valstybės viduje yra sprendžiamas skirtingai, atsižvelgiant į įvairias tokių mokesčių bei rinkliavų rūšis. Tam tikrais atvejais tokio pobūdžio prieštaravimams ir prašymams – pateikiant skundus mokesčių administratoriui ar pareiškiant ieškinį –

taikomi įstatymo nustatyti procedūriniai reikalavimai ir terminai. Kai kuriais atvejais ieškiniai dėl nepagrįstai sumokėtų mokesčių grąžinimo turi būti pareiškiami bendros kompetencijos teismuose, visų pirma ieškinių dėl nepagrįstai sumokėtų sumų susigrąžinimo forma; šie ieškiniai gali būti pareikšti per daugiau ar mažiau ilgesnį terminą, o kai kuriais atvejais – per bendrojoje teisėje nustatytą senaties terminą (žr., *inter alia*, 1999 m. vasario 9 d. Sprendimo *Dilexport*, C-343/96, Rink. p. I-579, 24 punktą).

- 17 Šie nacionalinių sistemų skirtumai kyla visų pirma dėl Bendrijos teisės reglamentavimo nebuvimo neteisėtai surinktų nacionalinių mokesčių grąžinimo srityje. Tokiu atveju kiekviena valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje paskiria kompetentingus teismus ir nustato ieškinių, skirtų užtikrinti teisės subjektų teisių, kylančių iš Bendrijos teisės, apsaugą, procesines taisykles su sąlyga, kad, viena vertus, tokios taisyklės nebus mažiau palankios nei panašioms nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams (lygiavertiškumo principas), ir, antra vertus, kad dėl jų Bendrijos teisėje nustatytų teisių įgyvendinimas netaps praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (žr., *inter alia*, 1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Edis*, C-231/96, Rink. p. I-4951, 34 punktą).

- 18 Dėl veiksmingumo principo Teisingumo Teismas pripažino, kad protingų naikinamųjų terminų nustatymas ieškiniui pareikšti yra suderinamas su Bendrijos teise teisinio tikrumo principo, kartu ginančio mokesčių mokėtoją ir susijusią administracijos įstaigą, tikslais (minėto sprendimo *Edis* 35 punktas).

- 19 Šiuo atveju CPT 123 straipsnis, pakeistas CPPT 102 straipsnio 1 dalies a punktu, numato naikinamąjį 90 dienų terminą, skaičiuojamą nuo savanoriško mokesčio sumokėjimo, ieškiniui dėl tokį mokestį nustatančio akto panaikinimo pareikšti.

- 20 Nors minėtas sprendimas *Edis* buvo susijęs su trejų metų naikinamuoju terminu, skaičiuojamu nuo mokesčio sumokėjimo dienos, tai yra aiškiai ilgesniu už pagrindinėje byloje nagrinėjamą terminą, iš šio sprendimo ir nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad valstybės narės gali nustatyti daugiau ar mažiau ilgesnius nepagrįstai sumokėtų sumų susigrąžinimo terminus, jei dėl jų Bendrijos teisės suteikiamų teisių įgyvendinimas netampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas.
- 21 Šiuo atveju 90 dienų terminas, skaičiuojamas nuo savanoriško mokesčio sumokėjimo termino pabaigos, yra laikytinas pakankamai ilgu, kad mokesčių mokėtojas, susipažinęs su visomis aplinkybėmis, galėtų nuspręsti pareikšti ieškinį dėl panaikinimo ir surinkti visus tam reikalingus faktinius bei teisinius įrodymus.
- 22 Kaip matyti iš generalinio advokato išvados 41 punkto, šis terminas, palyginti su kelių kitų valstybių narių teisėje nustatytais analogiškos trukmės terminais, gali būti laikomas protingu terminu.
- 23 Dėl *Recheio* argumento, kad toks terminas yra nepriimtas, kadangi sumokant mokesčių Portugalijos Respublika nebuvo perkėlusį Direktyvos 69/335 ir tai padarė tik praėjus dvejimėms metams po minėto sprendimo *Modelo*, pažymėtina, kad Bendrijos teisė nedraudžia tinkamai neperkėlusiai Direktyvos 69/335 valstybei narei remtis nacionalinėje teisėje nustatytu naikinamuoju terminu ieškiniams dėl mokesčių, surinktų pažeidžiant šią direktyvą, grąžinimo. Tai, kad Teisingumo Teismas priėmė prejudicinį sprendimą dėl ginčijamos Bendrijos teisės nuostatos išaiškinimo, šiuo atveju iš esmės nereikšminga (žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Edis* 20 ir 47 punktus).

- 24 Dėl *Recheio* argumento, kad ginčijamas terminas nepateisinamas, kadangi mokesčių administratorius gali priimti sprendimą rinkti mokestį iš mokesčių mokėtojo bei savo iniciatyva pataisyti aktus dėl mokėtinų mokesčių per gerokai ilgesnius terminus, konstatuotina, jog dėl šios aplinkybės 90 dienų terminas pagrindinėje byloje nėra nepakankamas veiksmingumo principo atžvilgiu. Terminai, per kuriuos mokesčių administratorius atlieka savo mokesťines funkcijas, paprastai yra skirti kitiems, nei pareikšti ieškinį dėl panaikinimo, tikslams.
- 25 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, konstatuotina, kad dėl nacionalinėje teisėje nustatyto naikinamojo termino, koks ginčijamas pagrindinėje byloje, Bendrijos teisės suteiktų teisių įgyvendinimas netampa pernelyg sudėtingas ar praktiškai neįmanomas.
- 26 Tokiomis aplinkybėmis į *Tribunal Tributário de Primeira Instância* pateiktus klausimus reikia atsakyti, jog, remiantis Bendrijos teisės veiksmingumo principu, nedraudžiama prašymui grąžinti pažeidžiant Bendrijos teisę surinktą mokestį nustatyti naikinamąjį 90 dienų terminą, skaičiuojamą nuo tokio mokesčio savanoriško sumokėjimo pabaigos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 27 Portugalijos vyriausybės bei Komisijos, kurios pateikė Teisingumo Teismui savo pastabas, bylinėjimosi išlaidos nėra atlygintinos. Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas.

Remdamasis šiais motyvais,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

atsakydamas į klausimus, kuriuos jam 2001 m. gruodžio 27 d. nutartimi pateikė *Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa*, nusprendžia:

Remiantis Bendrijos teisės veiksmingumo principu, nedraudžiama prašymui grąžinti pažeidžiant Bendrijos teisę surinktą mokestį nustatyti naikinamąjį 90 dienų terminą, skaičiuojamą nuo tokio mokesčio savanoriško sumokėjimo pabaigos.

Jann

La Pergola

von Bahr

Silva de Lapuerta

Lenaerts

Paskelbta 2004 m. birželio 17 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Sekretorius

Pirmosios kolegijos pirmininkas

R. Grass

P. Jann